

kontextspezifische Interpretation [3, S. 148]. Nach ihrer Ansicht sind sogenannte „Ellipsen“ im gegebenen sequenziellen Kontext „syntaktisch mögliche, nicht-satzförmige Konstruktionen, die in Konkurrenz mit möglichen Konturen als eigenständige Einheiten verwendet und behandelt werden [3, S. 148]. Die „Ellipsen“ sind mit ihrem sequenziellen Kontext syntaktisch und/ oder semantisch und sequenziell verbunden.

Nach Angaben von M. Selting war es in der Praxis der Datenanalyse nicht möglich, die „Ellipsen“ von sogenannten Anakoluthen eindeutig abzugrenzen, da die letzteren häufig als abgeschlossene Einheiten behandelt werden. Die Analyseprobleme weisen nach der Meinung der Autorin darauf hin, dass beide Begriffe noch zu grob und damit ungeeignet sind, die Zusammenwirkung zwischen Syntax, Prosodie und Kontext für die Einheiten- und Aktivitätskonstitution zu analysieren [3].

Also, unter dem Terminus „Ellipsen“ versteht man eine Reihe von heterogenen Phänomenen, die meistens in Bezug auf eine „vollständige“ Struktur erforscht werden. Während viele Linguisten dabei die Ellipsen aus vollständigen Sätzen herleiten, sehen die „Autonomisten“ sie als eigenständige Strukturen an.

Die sog. „Koordinations- und Adjazenzellipsen“ wie „Handlungsellipsen“ werden als eigenständige syntaktische Formate behandelt. Wie Forschungsergebnisse zeigen, basieren die syntaktischen Formate von den genannten Strukturen auf der Aktivierung in der Interaktion aus einem Pool spezifischer Wissensstrukturen, dabei je maximaler die syntaktische Strukturierung ist, desto weniger fließt Kontextwissen ein [1, S. 112].

Im Rahmen der Forschungen der gesprochenen Sprache werden Ellipsen vor allem dann verwendet, wenn das Diskursthema sowie das Sequenzformat bzw. die bisherige Aktivität beibehalten werden. Daraus können dann „elliptische“ Einheiten oft als auf den Fokus verdichtete Einheiten aufgefasst werden, dabei können sie im Rahmen der beibehaltenen thematischen und sequenziellen Struktur interpretiert werden [3].

LITERATUR

1. Busler Christine und Schlobinski Peter. „Was er (schon) (...) konstruieren kann – das sieht er (oft auch) als Ellipse an. Über „Ellipsen“, syntaktische Formate und Wissensstrukturen. *Syntax des gesprochenen Deutsch*. Westdeutscher Verlag. Peter Schlobinski (Hrsg.) 1997. S. 93-115.
2. Rath Reiner. *Kommunikationspraxis – Analyse zur Textbildung und Textgliederung im gesprochenen Deutsch*. Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht, 1979. 252 S.
3. Selting Margret. Sogenannte „Ellipsen“ als interaktiv relevante Konstruktionen? Ein neuer Versuch über die Reichweite und Grenzen des Ellipsenbegriffs für die Analyse gesprochener Sprache in der konversationellen Interaktion. *Syntax des gesprochenen Deutsch*. Westdeutscher Verlag. Peter Schlobinski (Hrsg.) 1997. S. 117-157.

УДК 378.147:61

Крючко Т.О., Кушнерева Т.В., Подо О.А., Коленко І.О., Мельник М.О.

Українська медична стоматологічна академія, м. Полтава САМООСВІТА ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Професія викладача вищого медичного навчального закладу передбачає постійне самовиховання, самоосвіту та самоорганізацію. Самоосвіта є невід’ємною складовою професійної придатності і основною формою підвищення педагогічної компетентності, що включає удосконалення знань та узагальнення педагогічного досвіду шляхом

цілеспрямованої самоосвітньої роботи. Постійно зростаючі вимоги до професійно-посадових характеристик педагогів вищої школи вимагають відповідної організації та вдосконалення професійної підготовки. Нагальним аспектом є визначення місця самоосвіти викладача у безперервній медичній освіті, а також соціальні умови, що їй сприяють, або перешкоджають.

Ключові слова: самоосвіта, викладач, безперервна медична освіта, компетентність.

The profession of a teacher in a higher medical educational institution requires constant self-upbringing, self-education and self-organization. Self-education is an integral part of professional suitability and the main form of increasing pedagogical competence and includes improving knowledge and generalizing pedagogical experience through purposeful self-educational work. The constantly increasing requirements for the professional and job-position characteristics of university teacher require appropriate organization and improvement of professional training. An important aspect is the determination of the place of the university teacher's self-education in the system of continuing medical education.

Key words: self-education, university teacher, continuing medical education, competence.

Профессия преподавателя высшего медицинского учебного заведения предполагает постоянное самовоспитание, самообразование и самоорганизацию. Самообразование является неотъемлемой составляющей профессиональной компетентности и основной формой повышения педагогической компетентности, включает совершенствование знаний и обобщение педагогического опыта путем целенаправленной самообразовательной работы. Постоянно повышающиеся требования к профессионально-должностным характеристикам педагогов высшей школы, требуют соответствующей организации и совершенствования профессиональной подготовки. Важным аспектом является определение места самообразования преподавателя в системе непрерывного медицинского образования, а также способствующих или препятствующих социальных условий.

Ключевые слова: самообразование, преподаватель, непрерывное медицинское образование, компетентность.

Постановка проблеми. Підвищення професійного рівня підготовки викладача вищого медичного навчального закладу (ВМНЗ) є нагальною потребою для якісного викладання дисципліни, професійно-особистісного зростання саме в сфері педагогічної діяльності, бажанні грамотно і ефективно вирішувати професійні завдання з урахуванням викликів сучасного інформаційного середовища. Наскільки сам викладач володіє зазначеними компетенціями щодо формування знань і вмінь у студента, критичного аналізу отриманої інформації у конкретній ситуації, вмінням управляти проектом на різних етапах його реалізації, організувати командну роботу колег і студентів, а також добре знати і використовувати традиційні методики викладання, – все це формує необхідні передумови ефективної педагогічної діяльності викладача ВМНЗ на сучасному етапі.

Будь-які поняття та знання в медицині не є статичними, вони розвиваються, з'являються нові методи діагностики, профілактики й лікування, тому потік інформації в галузі медицини постійно збільшується. Інформаційні технології

сьогодення надають можливості доступу до різноманітної навчальної інформації і забезпечують передачу знань завдяки інтерактивним системам, дозволяють налагодити і стимулювати зворотний зв'язок, забезпечити діалог і постійну підтримку, які неможливі у більшості традиційних систем навчання.

Огляд останніх досліджень і публікацій. Самоосвіта – є самостійною пізнавальною діяльністю особистості, що характеризується цілеспрямованою самореалізацією на основі внутрішньої свободи, задоволенні потреб у соціалізації, продуктивною активністю за умови усвідомлення пізнавальних потреб; спеціально організованою, самодіяльною систематичною пізнавальною діяльністю для досягнення мети, пов'язаною з особистісним розвитком. Якщо педагог не орієнтований на більш високі результати своєї праці і зупиняється у своєму професійному зростанні, поступово проходять стадії стагнації, деформації та деградації [2].

Самовиховання виступає універсальним засобом розв'язання протиріч між бажаним і наявним, ідеальним і реальним у розвитку особистості, між необхідністю діяльності для задоволення потреб людини і здібністю та здатністю її здійснювати, між громадською думкою і самооцінкою, між ціннісними уявленнями суспільства, спільноти і соціальними настановами індивіда [5]. Потреба і прагнення до самовдосконалення є задоволенням пізнавальних інтересів, загальнокультурних і професійних запитів на досягнення визначених особистісно і/або суспільно значущих освітніх цілей, а саме підвищення професійної кваліфікації.

Професійне зростання викладача розглядається як динамічний, безперервний процес формування особистісного потенціалу, потенційних можливостей, заснований на внутрішній мотивації у здобутті знань, як процесу удосконалення особистості викладача: загальнокультурних і фахових знань, системи інтелектуальних і практичних умінь і навичок, досвіду творчої діяльності; розвинених особистісних і професійно значущих якостей. Розвиток потреби в постійному самовдосконаленні вимагає чіткого усвідомлення мети своєї діяльності та значущості професії [5].

Самоосвіта викладача ВМНЗ повинна бути самодіяльно скерована і організована, а також систематична. Г. Альтшуллер розробив своєрідний алгоритм самоосвіти: людина повинна відповісти на питання, які цілі вона ставить перед собою; визначити, що їй заважає стати тим, ким мріє і як подолати протидію життєвих обставин [1]. У своїй праці автор дійшов висновків: 1. У кожного повинна бути *гідна мета* – важливо, щоб вона свідомо перевищувала можливості і здібності людини, яка за неї береться.

2. *План досягнення мети* – є обов'язковим елементом; контроль за його реалізацією і темпами просування (контроль виконання забезпечує планування реально виконаного обсягу і дозволяє збільшувати обсяг за рахунок скорочення втрат часу).

3. *Працездатність* – здатність особистості до тривалої інтелектуальної напруги, яка обумовлює результативність роботи. 4. *Техніка вирішення завдань*, які постають перед людиною, – слід визначити протиріччя, наявність яких перешкоджає досягненню мети; проаналізувати історію подолання проблеми в теорії і на практиці та розробити власну стратегію рішення проблеми. 5. *Уміння тримати удар*, який може бути у вигляді спроб привласнення ідей і результатів роботи.

6. *Результативність* професійної діяльності.

Самоосвіта виконує низку функцій, а саме: визначає придатність людини до

тієї чи іншої спеціальності; виявляє професійні інтереси й можливості людини; дозволяє розширити свій професійний світогляд; дозволяє виробити свою методологію самоосвіти, залежно від якості та швидкості засвоєння матеріалу. Бажання самовдосконалюватися у професії передбачає свідому роботу із розвитку професійно-значущих якостей особистості: адаптування індивідуальних особливостей до вимог фахової діяльності, постійне підвищення професійної компетентності, безперервний розвиток соціально-моральних та інших властивостей особистості [4].

Слід зазначити про позитивні і негативні сторони самоосвіти [5]. Позитивними є: – якщо людина обирає опанування будь-якої галузі знань за власною ініціативою, це означає, що вона зацікавлена і завзята у навчальному процесі;

– людина, що навчається, добре відчуває прогалини у своїх знаннях і, при потребі, здатна сама наздогнати навчальний матеріал;

– можна обирати час і темп занять, які влаштовують.

Негативні: – поряд немає наставника, який у будь-який момент допоможе заповнити "білі плями" в навчанні;

– чи не кожен із нас здатний цілеспрямовано вчитися без дієвого зовнішнього стимулу і чітких тимчасових рамок: деяким із нас потрібна вагома причина;

– у пошуках джерел знань людина залишається один на один із предметом навчання;

– у деяких людей під час самостійних занять виникає відчуття ізоляваності і самотності.

За даними соціологічних досліджень, факторами, що мотивують до самоосвіти є: особистісний і професійний ріст; підвищення заробітної плати; розширення професійних обов'язків в рамках своєї посади; отримання нових знань і навичок для нової посади; отримання нових знань, які можна застосовувати в роботі; підтвердження своєї компетентності «в очах колег»; внутрішнє підтвердження своєї компетентності (для себе); неформальне спілкування із колегами інших закладів (конференції, курси). Що цікаво, лікарі вважають найбільш важливими факторами: отримання нових знань, які можна застосовувати в роботі, особистісний і професійний ріст; внутрішнє підтвердження своєї компетентності (для себе) [2].

Самоосвіта є невід'ємною складовою безперервної освіти, вона одержується самостійно й вимагає від суб'єкта бачення життєвого сенсу в навчанні, свідомого визначення мети, здатності до самостійного мислення, самоорганізації та самоконтролю. Роль самоосвіти в житті особистості й суспільства визначається властивими їй соціальними функціями, що реалізуються в їх єдності і дозволяють оптимально вирішувати перспективні довгострокові або короткострокові, ситуаційні суспільно- та індивідуально-значимі завдання [6].

Завдання дослідження. Визначити умови активізації професійноособистісного самовдосконалення викладача ВМНЗ, проаналізувати роль самоосвіти, як фактора підвищення якості надаваних їм послуг.

Виклад основного матеріалу. Професійна підготовка медичних працівників є одним із регуляторів соціального розвитку, оскільки фактично формує доктрину життєздатності суспільства та підтримує його через діяльність кадрів системи

охорони здоров'я. Медицина, як сфера професійної діяльності, накладає специфічний відбиток на фахівців цієї галузі, вимагає від них своєчасного підвищення кваліфікації з метою відповідності рівню новітніх технологічних та наукових досягнень.

Предметом щоденної зацікавленості викладача ВМНЗ повинна бути інформальна освіта – самоорганізоване здобуття фахівцями у сфері охорони здоров'я професійних компетентностей під час повсякденної діяльності, пов'язаної з професійною, громадською або іншою діяльністю. Самоосвіта є складовою безперервного професійного розвитку і полягає у постійному підвищенні професійної компетентності та неперервному вдосконаленні професійних знань та вмій [4].

На сьогодні існують стандартизовані вимоги для оцінки якісних та кількісних показників роботи лікарів у міжтестастійний період: Наказ МОЗ України від 22.02.2019 № 446 "Деякі питання безперервного професійного розвитку лікарів", який активізує і стимулює якість самоосвітньої діяльності.

КОМПЕТЕНЦІЇ ВИКЛАДАЧА ВМНЗ УДОСКОНАЛЮЮТЬСЯ ЧЕРЕЗ видання фахових посібників, публікацію статей та тез конференцій, участь у з'їздах, симпозіумах, конгресах, фахових нарадах, семінарах. Поряд з цим, викладач приймає участь у виданні галузевих документів; винахідницькій діяльності з розробкою інноваційних технологій, нових методів діагностики, лікування та фармацевтичного аналізу; освоєння сучасного обладнання та техніки; стажування в клініках інших країнах. Стрімке впровадження в усі галузі діяльності людини, включаючи охорону здоров'я, інформаційних технологій надає можливість формування єдиного медичного інформаційного простору, що створює умови для активного використання нових форм навчання лікарів на основі дистанційного навчання [7]. Останнім часом набувають широкого користування симуляційні тренінги, майстер-класи, курси з оволодіння практичними навичками, що реалізуються через дистанційне навчання, у тому числі через фахові інтернет-ресурси:

<https://moz.gov.ua/article/internship/9-korisnih-resursiv-dlja-medikiv>

<https://education.umj.com.ua/room>

<http://samoosvita.in.ua/medychna-anglijska-resursy-dlya-vyvchennya-movy/>

Використання інноваційно-методичного середовища для самоосвіти, таких, як авторські курси, інноваційні освітні програми, модифіковані технології навчання сприяють підтримці відповідного наукового напрямку сучасного досвіду викладача і формують у нього нові ІТ-компетенції [3].

Активне долучення викладачів до процесу самоосвіти реалізується завдяки використанню нових технологій, таких як: інтерактивні електронні навчальні посібники, мультимедійний контент, який дозволяє організувати навчальний процес з використанням ілюстративного матеріалу, супроводжуються поясненнями лектора у синхронному режимі, а також дистанційних семінарів і дискусій, під час яких здійснюється обговорення питань в реальному масштабі часу. Елементом самоосвіти також є тестові системи дистанційного навчання [7].

Важливим аспектом становлення професійних компетенцій викладача, як транслятора нових даних, знань, ідей, що ґрунтуються на міжнародному досвіді, – є володіння іноземними мовами. Так реалізується доступ до нових міжнародних рекомендацій, результатів досліджень, що становлять значну частину щоденної самоосвіти лікаря.

Масовими формами самоосвітньої діяльності є інформаційні години, книжкові виставки, тематичні вечори, дні інформації, дні фахівця, тощо.

Отже, успіх самоосвіти викладача ВМНЗ залежить від цілого ряду компонентів пізнавальної діяльності, серед яких першочерговими є:

- усвідомлення персональної необхідності в надбанні додаткових знань;
- оволодіння здібностями вбачати проблеми, формулювати їх, планувати послідовні кроки пошуку відповіді;
- уміння актуалізувати знання, способи діяльності, обирати інформацію для вирішення проблеми;
- бажання вирішити проблему і за потребою, перекваліфікувати пізнання нового в ракурсі цього завдання.

Не можна не зазначити про важливість самовдосконалення вербальних навичок викладачів, адже професійна мова педагога має велике значення: важливо не тільки добре знати дисципліну, що викладається, а й емоційно, грамотно, коректно викладати матеріал, володіти основами техніки мови, вірно вибудовувати систему комунікативних завдань.

Висновки та перспективи. Самоосвіта викладача ВМНЗ є самовдосконаленням в системі безперервної професійної освіти, яка спрямована на підвищення фахового рівня, професійну самореалізацію і подальший розвиток професійно-значущих якостей, відповідно до вимог суспільства щодо особистісного і професійного розвитку людини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Альтшуллер Г.С., Верткин И.М. Как стать гением. Жизнь, стратегия творческой личности. Мн.: Беларусь, 1994, стр. 3-9.
2. Киргохина Т.В. Роль самообразования в профессиональном совершенствовании врача. Дисс. К.мед.н., Саратов, 2009. [Електронний ресурс]– Режим доступу до ресурсу: <http://medical-diss.com/medicina/rol-samoobrazovaniya-v-professionalnom-sovershenstvovanii-vracha>
3. Колесник Ю. М., Авраменко М. О., Моргунцова С. А., Рижов О. А. Досвід впровадження онлайн-технологій у систему підготовки фахівців галузі знань 22 “Охорона здоров’я”. Матеріали XV Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю “Актуальні питання вищої медичної освіти в Україні” - Медична освіта. 2018. № 2. С 69-73.
4. Крючко Т.О., Т. В. Кушнерева, Остапенко В.П. Система безперервної професійної підготовки – необхідна складова підготовки фахівців для галузі охорони здоров’я України // Матеріали Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю, присвяч. пам’яті ректора чл.-кор.НАМН України, професора Л.Я. Ковальчука, (м. Тернопіль, 21–22 травня 2015 р.). – Тернопіль, 2015. – С. 446.
5. Мельник Н. Роль самоосвіти у підвищенні професійної майстерності педагога [Електронний ресурс] / Наталія Мельник – Режим доступу до ресурсу: http://metodypu.blogspot.com/2013/12/blog-post_11.html.
6. Немеш О.М., Гонта З.М., Шилівський І.В. Самоосвіта як невід’ємна складова безперервного професійного розвитку лікаря-стоматолога Буковинський медичний вісник. 2019. Т.23, №3 (91), С. 156-159.
7. ПОТАБАШНІЙ В.А., СТЕПАНОВ Ю.М., ШЕНДРИК Л.М., КОСИНСЬКА С.В., БУДЗАК І.Я. ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ ЛІКАРІВ НА ЕТАПІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ. ЖУРНАЛ

УДК 811.124:378:61

Кузнецова Е.Л.

Учреждение образования «Белорусский государственный медицинский университет», г. Минск

ФИТОНИМЫ, ХАРАКТЕРИЗУЮЩИЕ ЛЕКАРСТВЕННЫЕ РАСТЕНИЯ ПО СОЧЕТАНИЮ СВОЙСТВ

У статті проаналізована низка латинських родових, російських літературних та діалектних назв лікувальних трав (фітонімів, які характеризують рослини за поєднанням їх властивостей). Дані фітоніми були класифіковані в залежності від мотивації, характеру номінації та напрямку переносу значення.

Ключові слова: латинський, російський літературний та діалектний фітонім; трав'яниста лікувальна рослина; поєднання властивостей

Series of Latin gender, Russian literary and dialectal names of medicinal herbs are analysed (phytonyms characterizing these plants according a combination of properties). These phytonyms are classified according the motivation, the nomination character and the direction of transfer of meaning.

Keywords: Latin, Russian literary and dialectal phytonym; herbaceous medicinal plant; combination of properties

В статье проанализирован ряд латинских родовых, русских литературных и диалектных названий лекарственных трав (фитонимов, характеризующих растения по сочетанию свойств). Данные фитонимы были классифицированы в зависимости от мотивации, характера номинации и направления переноса значения.

Ключевые слова: латинский, русский литературный и диалектный фитоним; травянистое лекарственное растение; сочетание свойств

Наименования травянистых лекарственных растений могут указывать на различные их характеристики. Во многих фитонимах прослеживается указание на органолептические признаки растений: 1) особенности строения (например, отношение к травянистым растениям вообще, наличие корней, листьев, цветков и т. п.); 2) свойства (например, размер, форма, цвет, запах и т. п.), а в некоторых случаях – сочетания свойств.

Данная работа посвящена рассмотрению фитонимов, характеризующих травянистые лекарственные растения по сочетанию свойств. На основании анализа ряда латинских родовых наименований, а также соответствующих им русских литературных и диалектных названий лекарственных трав были отобраны фитонимы, в которых прослеживается указание на сочетание свойств данных растений. Установлены типы подобных фитонимов, представленных в научной номенклатуре и в русском языке (с точки зрения мотивации, характера номинации (прямого или непрямого: метонимического или метафорического типа) и направления переноса значения).

В первую группу вошли фитонимы метафорического типа, в основе которых лежит сравнение общего вида растения с человеком определенной